JAARVERSLAG 2021

VERENIGING VRIENDEN VAN HET JENEVERMUSEUM

Nog steeds in de ban van Covid-19

Het kan niet worden ontkend; 2021 was in vele opzichten ook voor onze Vereniging een frustrerend jaar. Activiteiten konden óf niet, óf alleen in aangepaste vorm plaatsvinden. En zo'n aangepaste vorm was dan meestal een minder bevredigend alternatief. Een alternatief van wat? Van fysieke omgang van vrienden met elkaar. En op een moment dat een traditionele fysieke vorm mogelijk leek, manifesteerde zich aan de kant van de leden een hoge mate van terughoudendheid om deel te nemen. Hoe begrijpelijk ook; we zijn met zijn allen met reden een stuk voorzichtiger geworden. Niet bevorderlijk was bovendien dat het Jenevermuseum, waaraan we onze bestaansgrond ontlenen, bijna de helft van het jaar gesloten moest zijn en voor de andere helft slechts onder voorwaarden toegankelijk.

In deze situatie richtte het bestuur in 2021 een flink aantal pijlen op het 'op de rails houden' van de Vereniging. Met uitzondering van de ledenactiviteiten leverde dat flink wat werk op, zie verder in dit jaarverslag. Daarnaast poogde het bestuur de binding met de vrienden zo goed mogelijk te onderhouden. Een frequente en goede communicatie was daarbij een belangrijke pijler. Daarbij werd overwegend gebruik gemaakt van de digitale snelweg.

Onze statutaire doelstelling

De kern is 'het verlenen van steun, in de meest ruime zin van het woord' aan het Nationaal Jenevermuseum. In het kielzog daarvan noemen de statuten de versterking van de belangstelling voor het culturele jenevererfgoed.

Deze doelen tracht de Vereniging na te streven door het werven van leden en begunstigers, het financieel ondersteunen van het museum, het geven van adviezen aan het museum, het bevorderen van vrijwilligerswerk, het verzorgen van publicaties en lezingen en het verrijken van de museumcollectie.

Tevens, zo komt uit de ledenraadpleging van november 2020 naar voren, verdient de ambassadeursfunctie ten behoeve van het museum verdere verdieping.

Het beleid centraal

In voorgaande jaren is een stevige basis gelegd voor het te voeren beleid van de Vereniging. In laatste instantie bood het onderzoeksrapport op basis van de ledenraadpleging in november 2020 aanknopingspunten, mede omdat hierin de invloed van de pandemie deels is meegenomen. Bij de agenda voor de Algemene Ledenvergadering in het voorjaar van 2021 heeft het bestuur in een

notitie een aantal speerpunten voor de korte (pandemische) termijn benoemd, waaraan het zou gaan werken. Die belofte kon goeddeels worden nagekomen.

Leden

In het jaarverslag van 2020 valt te lezen dat het moeilijk vechten is tegen de neerwaartse ontwikkeling van het aantal leden door het geringere aantal activiteiten en door het ontbreken van het Jeneverfestival als zeer belangrijke bron voor ledenwerving. Desalniettemin bleef de afkalving zeer beperkt. Op 1 januari 2021 telde de Vereniging 256 leden, op 31 december 2021 werden er 242 geteld; 27 personen beëindigden hun lidmaatschap en 13 nieuwe leden mochten worden verwelkomd.

Het aantal leden is gelukkig redelijk op peil gebleven, echter de inspanningen aan de zijde van het bestuur om alle contributies te innen namen in 2021 fors toe. Dat heeft ertoe geleid dat het bestuur in de communicatie naar de leden extra aandacht heeft gevraagd voor het verbeteren van betalingsdiscipline. De statuten van de Vereniging bieden voldoende houvast voor het stringent aanhouden van betalingstermijnen.

Vrienden hebben gratis toegang tot het Jenevermuseum en molen De Walvisch, alsmede 10% korting in de slijterij van het museum. Na de ervaringen in voorgaande jaren heeft het bestuur in 2020 ingezet op een goedkope en eenvoudige wijze van controle bij de receptie. Dat is geslaagd. Het heeft geresulteerd in een actuele ledenlijst bij de receptie van het museum en de molen op basis waarvan gratis toegang kan worden gegarandeerd. Het 'gedoe' met lidmaatschapsbewijzen is daardoor verleden tijd.

Het aantal vrienden dat tevens als vrijwilliger in het museum werkzaam is wordt niet geregistreerd. Er lijkt al geruime tijd een stabilisatie te zijn van ongeveer 10 personen.

Bestuurlijke aangelegenheden

Bestuurssamenstelling

Na de frequente wisselingen in de bestuurssamenstelling in het voorafgaande jaar is de Vereniging in 2021 op dat front in rustig vaarwater terecht gekomen. De enige mutatie was de bekrachtiging door de Algemene Ledenvergadering van de overname van het penningmeesterschap door Ludo Verlinde. Dit vond plaats tijdens de (digitale) Algemene Ledenvergadering.

Het bestuur gaat in de volgende samenstelling het nieuwe jaar 2022 in: Jos Poolman (voorzitter), Kees Reichardt (secretaris), Ludo Verlinde (penningmeester), Ton Heuchemer (tweede voorzitter), Leo van den Adel (tweede secretaris/penningmeester, leden- en flessenadministrateur), vacature pr en activiteiten.

Uit de vergaderingen

Bestuursvergaderingen werden door de corona-pandemie beïnvloed. Veelvuldig werd gebruik gemaakt van de digitale mogelijkheden via TEAMS en ZOOM. In totaal kunnen zeven vergaderingen worden geteld, waarvan vijf digitaal en twee in fysieke vorm.

Voor de Algemene Ledenvergadering werd, gelijk aan 2020, gekozen voor vraag en antwoord via de e-mail, deze keer aangevuld met een afsluitende ZOOM-vergadering. Het eerste (e-mail) onderdeel werd op 20 maart geopend, de ZOOM-vergadering vond plaats op 11 april. Aan de laatstgenoemde online bijeenkomst namen negen leden deel; twee leden reageerden per e-mail.

De focus in de Algemene Ledenvergadering lag op de statutair noodzakelijke onderwerpen: het inhoudelijk jaarverslag en de jaarrekening inclusief het verslag van de kascommissie. Met de goedkeuring op alle onderdelen was de decharge van het bestuur een feit.

Op basis van de ervaringen in 2020 en 2021 is het bestuur van plan bij toekomstige Algemene Ledenvergaderingen, in geval deze digitaal moeten worden gehouden, het accent op de online bijeenkomst te leggen.

Zoals in 2019 in de Algemene Ledenvergadering is afgesproken, stuurde het bestuur eind 2021 de begroting-2022 naar alle leden.

Juridische kwesties

De wetgever heeft verenigingen in 2021 flink aan het werk gezet. Als antwoord op malversaties in het nabije verleden bij grote verenigingen en stichtingen, waaronder woningcorporaties en scholengemeenschappen, heeft hij de regelgeving voor het bestuur van alle vrijwilligersorganisaties, hoe klein ook, aangescherpt. Het doel is een beter en transparanter bestuur te bevorderen, alsmede de vermindering van de kans op fraude, witwassen en terrorismefinanciering...

Uit Europese regelgeving vloeit de verplichting voort om binnen de Vereniging zogenaamde Ultimate Beneficial Owners (UBO's) te bepalen en deze personen via de Kamer van Koophandel in te schrijven in het UBO-register. UBO's zijn belanghebbenden die veel zeggenschap over een organisatie hebben via stemrecht of kapitaal (eigendomsbelang). In geval dergelijke belanghebbenden er niet zijn, zoals in onze Vereniging, worden de bestuursleden als UBO aangemerkt. Eind 2021 was de inschrijving van de bestuursleden in het register een feit.

Veel meer werk kwam voort uit de invoering op 1 juli 2021 van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR). Deze nieuwe wet omvat tal van voorschriften op het gebied van stemmingen en stemrecht voorzitter, vervangingsregeling bestuur, tegenstrijdige belangen en financiële risicobeperking. Deze noodzaken op onderdelen tot de aanpassing van de statuten en het huishoudelijk reglement. Het onderzoek hiernaar bleek een minutieuze klus voor het bestuur. Tegelijkertijd is de gelegenheid te baat genomen om de statuten en het huishoudelijk reglement te moderniseren. Het werk is aan het einde van het jaar afgerond. In 2022 vindt over de voorstellen besluitvorming in de Algemene Ledenvergadering plaats, waarna de wijziging van de statuten via de notaris kan worden geëffectueerd. Inmiddels heeft het bestuur aanpassingen in zijn werkwijze doorgevoerd, die binnen zijn bevoegdheid vallen.

Met betrekking tot het aanvragen van de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling), waarmee schenkingen en legaten aan de Vereniging worden gefaciliteerd, is met de nieuwe directeur van het museum afgesproken daarop in een latere fase terug te komen.

Overleg met en advisering aan museum

In de eerste helft van 2021 fungeerde Peter Elderman als interim-directeur van het Jenevermuseum. Dat leverde voor het bestuur een lage drempel op waar het ging over het voeren van overleg: fysiek, digitaal of telefonisch. Voor de opstelling van het beleidsplan 2021-2025, voor het museum de sleutel naar het veiligstellen van gemeentelijke subsidie, werd een organisatie op poten gezet onder begeleiding van een extern bureau. Het verenigingsbestuur had eind 2020 al bouwstenen voor dat plan geleverd. De interim-directeur verzocht vervolgens de secretaris van onze Vereniging op persoonlijke titel zitting te nemen in de klankbordgroep; de voorzitter zou daarin namens de vrienden participeren. Dit traject werd al snel onderbroken. Vanwege de invloed van de pandemie stelde de gemeente het museum in 2021 vrij van het indienen van een beleidsplan.

Na de aantreding per 1 augustus 2021 van de nieuwe directeur Diederik von Bönninghausen vond een kennismakingsgesprek plaats, waarna er ad hoc verdere contacten werden onderhouden die overwegend via de voorzitter liepen, o.a. over het Jeneverfestival en de vorm van de Nieuwjaarsbijeenkomst-2022. De directeur maakt op uitnodiging van het bestuur gebruik van de mogelijkheid om zich via de spreekbuis van de nieuwsbrief *Gedistilleerd* tot de vrienden te richten.

Helaas konden de eerdere gezamenlijke voornemens met betrekking tot het optekenen van 'oral history' – het optekenen van verhalen van vooral ouderen (oudere vrienden) om de jenevergeschiedenis levend en toegankelijk te houden – als gevolg van de pandemie (nog) niet in resultaten worden omgezet.

Activiteiten

Nieuwjaarsbijeenkomst

Voor de Nieuwjaarsbijeenkomst – al geruime tijd een samenwerking tussen onze Vereniging en het Jenevermuseum en met inbreng van het Jenevergilde *Het Gulden Glaasje* en het Zakkendragersgilde *Anthonis* – moest onder invloed van de omstandigheden een alternatieve vorm worden gevonden. Die werd gevonden in een live uitzending via internet van een quiz, gelardeerd met toespraken van burgemeester Lamers en de voorzitters van de voornoemde verenigingen.

De quizvragen waren zeer divers, onderverdeeld in zes thema's: het jeneverambacht, jenever in de stad, jenever in kunst en architectuur, jenever in muziek en in gedichten, jenevertrivia en jeneverdistillateurs en -merken. Dank gaat uit naar een zestal kenners van jenever en de historie daarvan, die de vragen leverden: Cok Boes, Ronald Ferket, Laurens Priester, Hans van der Sloot, Ton Vermeulen en Julia van Weijen. De quiz was niet vrijblijvend; er konden prijzen worden verdiend!

De bijeenkomst bereikte ongeveer 40 vrienden.

Vriendenfles 2021

Ook de officiële presentatie van de Vriendenfles – de 17de alweer – vond op 16 mei in aangepaste vorm plaats. In een live streaming via YouTube vanaf de Graanzolder in het museum onthulde de burgemeester het etiket dat deze keer was ontworpen door Theo Gootjes. Hij verwierf o.a. bekendheid als politiek tekenaar van *het Vrije Volk*. In de uitzending verzorgde de zoon van Theo, Menno Gootjes, de muzikale omlijsting.

Ruim 20 vrienden bekeken de streaming rechtstreeks; in totaal werd de film 126 keer bekeken. Deze is nog immer (januari 2022) via de website van de Vereniging te bekijken, evenals een uitgebreid interview met de kunstenaar.

Traditiegetrouw verzorgde de kunstenaar een expositie van zijn werk in het museum. Deze werd rond 25 juli beëindigd met een veiling van het tentoongestelde werk, waarvoor veel belangstelling bleek. De Vereniging reserveert de netto-opbrengst (€ 372) voor een mooi doel binnen het museum.

Sociëteit De Locomotief

In 2021 konden twee – digitale – lezingen onder de noemer van *Sociëteit De Locomotief* doorgang vinden. Het bestuur zag zich genoodzaakt een derde presentatie, in fysieke vorm, te annuleren.

Op 14 maart beet John Keuris uit Woerden het spits af. Hij is een kleine, maar ervaren stoker die ons meevoerde in zijn verhaal over zijn bedrijf, de bedrijfsvoering, typen distillaten en het bereiken van een optimale smaak voor de eindproducten. Ongeveer 25 vrienden keken via hun pc of tablet geboeid naar zijn lezing.

Rein Geerdes vertelde op 16 mei over de geschiedenis van de Gist- en Moutwijnfabriek *Hollandia II*, de Schiedamse dochter van de Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek in Delft. Zijn ingang tot informatie hierover? Hij is de oudste zoon van de laatste directeur van de Schiedamse vestiging. Zijn lezing werd bekeken door ruim 30 vrienden, die na afloop van zijn verhaal vele vragen op Rein afvuurden.

Op 7 november zou Leo Fontijne van *Van Toor Distilleerderij* een presentatie met proeverij verzorgen. Vanwege de versoepeling van de lockdown in Nederland mocht deze in fysieke vorm (met veiligheidsmaatregelen) plaatsvinden. Toen de aanmelding voor de bijeenkomst werd opengesteld, bleken de vrienden zich voorzichtig op te stellen. De belangstelling bleek te beperkt te zijn om deze aflevering van *De Locomotief* door te laten gaan.

Publicaties

Het was in 2021 van belang de binding met en tussen leden te onderhouden. Traditiegetrouw was de nieuwsbrief *Gedistilleerd* hiervoor een belangrijk medium. Het digitale blad verscheen vijf keer. Het bestuur streefde naar een zo divers mogelijke inhoud met zowel artikelen van praktische aard als (jenever-)inhoudelijke aard.

Daarnaast werden vrienden via losse e-mail berichten zo goed mogelijk 'up to date' gehouden. Dit gebeurde ongeveer twaalf keer.

Nieuw is dat er in zeker opzicht richting vrienden een een-op-een communicatiestroom vanuit het Jenevermuseum op gang is gekomen. Het bestuur van de Vereniging stuurt namelijk de ontvangen nieuwsbrieven, maar soms ook losse berichten, van het museum ogenblikkelijk door naar de vrienden. Het aantal doorgestuurde nieuwsbrieven bedroeg vijf.

Het bestuur raakte betrokken bij het initiatief van een van de vrijwilligers van het museum – Wim Lagendijk – om ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Jenevermuseum een aantal boekjes over het 'jeneverlandschap' in Nederland samen te stellen en uit te geven. De secretaris van het bestuur wierp zich op als redacteur van de teksten. Helaas heeft het project onder de pandemie geleden. Hopelijk kunnen er in 2022 tastbare resultaten worden bereikt.

Excursies

Wat de kernactiviteit excursies betreft was 2021 helaas een kopie van 2020; er was geen mogelijkheid deze te organiseren. Het voorgenomen bezoek aan Zuidam in Baarle-Nassau staat nog immer in de steigers en een bezoek aan het depot van het museum staat hoog genoteerd. In 2022 dan maar?

Inbreng in Nationaal Jenevermuseum

Inspanningen en activiteiten van de Vereniging en het Jenevermuseum zijn altijd deels verweven. Voorop staat, als onderdeel van de doelstelling van de Vereniging, de jaarlijkse donatie aan het museum voor bijzondere en herkenbare projecten. Na de verenigingsbijdrage in 2020 voor het 'brandijzerproject' dat de nieuwe toegang tot het museum moet gaan verbeteren en verfraaien, doneerde de Vereniging in het jubileumjaar van het museum een bedrag van € 5.000 voor de dringend noodzakelijke renovatie van de branderij. Nadat was gebleken dat de fondsenbenadering door het museum min of meer het beoogde resultaat had opgeleverd, kon onze bijdrage worden overgemaakt.

Andere vormen van inbreng van de Vereniging zijn elders in al dit jaarverslag gememoreerd: de beoogde bijdrage aan de totstandkoming van een nieuw beleidsplan voor het museum en de

nevenproducten van de presentatie van de Vriendenfles: de expositie van Theo Gootjes en de veiling van zijn werk ten bate van het museum.

De Vereniging probeert elk jaar een herkenbare plaats in te nemen in het Jeneverfestival dat door het museum wordt georganiseerd. Helaas moest dit festival dit jaar verschoven worden naar maart 2022.

Anderzijds profiteerden de verenigingsleden van een aantal activiteiten dat door het museum werd georganiseerd. Het gold voor enkele online (stokers)proeverijen, waarvoor proefpakketten thuis werden bezorgd bij de deelnemers. Een keer konden vrienden gebruikmaken van een forse korting. Ook waren digitale lezingen toegankelijk voor de vrienden.

Wervende activiteiten

Hoewel het dit verslagjaar niet goed mogelijk was om rechtstreekse ledenwervende activiteiten te ontplooien – het Jeneverfestival werd in dat verband node gemist – zijn op enkele fronten toch resultaten geboekt.

In november zag een nieuwe folder, die ingezet kan worden voor de werving van nieuwe leden, het daglicht. De eerdere folder kon wegens de verouderde informatie niet langer worden gebruikt. De nieuwe versie komt niet alleen in het museum en de museummolen te liggen, ook is het de bedoeling deze in te zetten bij diverse verenigingsactiviteiten en deze selectief binnen het land te verspreiden, bijvoorbeeld onder jenevercafés en ambachtelijke distilleerders die over een winkel beschikken. Hiervoor moet een actieplan worden opgesteld. Ook hoopt het bestuur dat de vrienden, die een digitale versie van de folder kregen toegestuurd, deze zullen gebruiken voor ledenwerving in hun nabije omgeving.

Aan het eind van het jaar is een begin gemaakt met het verbeteren en aantrekkelijker maken van de vitrinekast in het museum. Deze kast bevat informatie over de vriendenvereniging en de vriendenfles. Er zal hopelijk sprake zijn van een tweetrapsraket. Inmiddels is voorzien in een uitbreiding van de informatie in de kast, die in eigen beheer kon worden uitgevoerd. De tweede fase is ingrijpender. Met hulp van een extern bureau (Shosho Rotterdam) wordt een plan voor een aantrekkelijke, waarschijnlijk deels audiovisuele, presentatie voorbereid dat gebruikt zal gaan worden voor de werving van fondsen. Op voorhand is duidelijk dat de Vereniging deze niet zelf kan financieren. Ter completering van het beeld: de tweede fase is ernstig vertraagd omdat de oorspronkelijk geselecteerde extern adviseur het na verloop van tijd liet afweten.

Overig

Het bestuur van de Vereniging heeft graag gevolg gegeven aan het verzoek om de petitie voor de redding van de laatste spoelingschuit in Schiedam onder zijn leden onder de aandacht te brengen. Vele leden tekenden de petitie. In totaal waren er meer dan 600 sympathisanten. Dit heeft gelukkig geleid tot de gemeentelijke toezegging om de schuit te gaan herstellen.

<u>Samenwerking met zusterorganisaties</u>

Op het front van de samenwerking met culturele zusterorganisaties sprong het initiatief in het oog dat deels op het conto van de Historische Vereniging Schiedam kan worden geschreven. Niet alleen organiseerde het in coproductie met het Jenevermuseum een digitale lezing over ‘Begraven branders’, in diezelfde samenwerking kwam ook een online quiz over de geschiedenis van Schiedam tot stand. Beide activiteiten waren gratis toegankelijk voor de vrienden.